

Theater Na de Dam
Atelier

15 AUGUSTUS

Thema's: Herdenken nu, Japans krijgsgevangenenkamp, Koloniale oorlog, Na de Tweede Wereldoorlog, Nederlands-Indië, Voormalige koloniën

Locatie: Nederland, Zutphen

Door: Irene Kriek

Dit verhaal is gebaseerd op de ontmoeting tussen acht jonge Zutphenaren en Hetty, Jet, Bia, Joyce en Kees. Deze vijf Indische ouderen waren jong ten tijde van de Tweede Wereldoorlog, maar vooral ook daarna. Want toen Nederland al bevrijd was, was het nog lang niet overal vrede. In voormalig Nederlands-Indië zou er nog een lange gewelddadige periode aankomen, de *Bersiap. Hoe is het als 'de bevrijding' niet jouw bevrijding is?**

PERSONAGES SAM
ROSAN
YOSAN
ROSA
DORA
CATO
PAPILLON
SIMON
(Dit zijn de makers en spelers van het project)

Alle acteurs staan achter tegen de muur op een rij. PAPILLON steekt kaarsen aan, een ritueel voor de voorvaders. Aan de zijkant van het podium staat een kok, die een grote pan soto (Indonesische soep) kookt. De geuren spelen een belangrijke rol in de verhalen

SAM Goeie avond
ALLEN Selamat malam
ROSAN En welkom
ALLEN Selamat datan

- YOSAN** Wat fijn dat jullie er zijn
- ROSA** Vandaag is het 4 mei 2022, we herdenken in Nederland de oorlogsslachtoffers van de Tweede Wereldoorlog
En morgen is het 5 mei, bevrijdingsdag
- DORA** Maar voor Indonesië is deze herdenking en bevrijding op een andere dag, meer dan drie maanden later
- ALLEN** Op 15 augustus
- CATO** Op die dag worden alle slachtoffers herdacht van de oorlog tegen Japan en de Japanse bezetting van Nederlands-Indië
- SAM** Wij spraken met vijf mensen die als kind de oorlog in Nederlands-Indië hebben meegemaakt en over hun tijd daarna in Nederland
- PAPILLON** Zij vertelden ons verhalen die wij nog nooit hadden gehoord of geleerd
- YOSAN** We spraken met Hans
- SIMON** Hans vertelde dat hij eigenlijk Rohardy heette maar toen hij naar Nederland verhuisde kreeg hij, zoals zovelen anderen, een Nederlandse naam
Ik vind Rohardy veel mooier, een soort filmsterrennaam
- DORA** Hij vertelde ook dat je, als je Indisch was, altijd meer je best moest doen dan de Nederlanders
Dat je meer Nederlands moest zijn dan de Nederlanders, dat je niet op mocht vallen
- CATO** We spraken ook met Jet
Jet vertelde ons dat haar vader zou worden opgehangen in het kamp maar dat hij net de dag ervoor gered werd, dat hij inkepingen had op zijn been van de granaatscherven en dat als er vrienden op bezoek waren hij zijn broek optrok en het aan ze liet zien
Ze vertelde ook dat samen eten heel belangrijk is en ze zei:
- ROSA** Het eerste bord dat bij een maaltijd wordt opgescheept is voor onze voorvaders, dat zetten we op de kast

ROSA pakt het eerste kommetje soto, houdt het omhoog en zet het op tafel

- ROSAN** We spraken met Joyce,
zij vertelde ons dat er bij elke maaltijd bami moet zijn omdat bami het leven verlengt en mensen verbindt
- PAPILLON** We spraken ook met Hetty,

daar gaan we straks nog meer over vertellen

DORA

En we spraken met Bia

CATO

Adu

Toen ik in Nederland kwam dachten de mensen dat we in Indonesië
in hutjes woonden met slangen en tijgers

Dat mijn vader Tarzan was,

die met mijn moeder op zijn rug door de jungle slingerde

ROSA

Ze vertelde ook dat ze vroeger

bij haar Nederlandse vriendinnetje speelde

en als het zes uur was, dan moest ze naar huis omdat ze gingen
eten

Bij haar thuis was dat niet zo, daar mocht altijd iedereen mee-eten

Het rook altijd lekker bij haar thuis,

naar sereh, komijn, citroenblad en gember

In 2022 ging de voorstelling ‘Nasi Sudah Menjadi Bubur (De rijst is allang tot pap gekookt)’ in première in Zutphen (regie: Irene Kriek – productiehuis: Woest Oost). Een voorstelling over de Tweede Wereldoorlog in voormalig Nederlands-Indië en de overgang naar de gewelddadige onafhankelijkheidsstrijd die daarop volgde. De voorstelling begon met een klein Indonesisch maal. Geur brengt ons terug naar onze oudste herinneringen...

* **Bersiap**: De Bersiap is een zeer gewelddadige periode in de geschiedenis van voormalig Nederlands-Indië. Na de capitulatie van Japan riep Indonesië de onafhankelijkheid uit, maar Nederland wilde dit niet erkennen. Er ontstond een machtsvacuüm. Twee weken later, in september, begon de geweldsuitbarsting die bekend staat als de Bersiap. In een half jaar tijd werd iedereen die Europees, Chinees of van gemengd bloed (Indisch) was, door Indonesische vrijheidsstrijders vermoord. Er vielen tienduizenden slachtoffers. Als tegenreactie op de Bersiap sloeg Nederland terug met de zogenaamde ‘politieacties’. Deze benaming klinkt alsof het een actie van de politie was, om de controle terug te winnen en zo de veiligheid te herstellen. Nederland plaatst zichzelf hiermee in de rol van bevrijder, in plaats van die van agressor. Maar de term ‘politieacties’ is zeer misleidend. De Nederlandse troepen gebruikten in deze periode buitensporig geweld. Opnieuw vielen vele duizenden slachtoffers. Uiteindelijk trokken de Nederlandse troepen zich, onder internationale druk, eind 1949 terug uit deze koloniale oorlog. Veel inwoners van Nederlands-Indië trokken toen naar Nederland. Wil je meer weten over deze geschiedenis? Bezoek dan eens deze pagina van NPO Focus: <https://npofocus.nl/artikel/7461/waarom-noemde-nederland-de-koloniale-oorlog-in-indonesie-politionele-acties>. ExcusesOp 10 maart 2020 heeft koning Willem Alexander zijn excuses aangeboden voor het Nederlandse aandeel in deze bloedige periode. Hij deed dit in het bijzijn van de Indonesische president Joko Widodo. Deze excuses zijn met gemengde gevoelens ontvangen. Sommige mensen vinden het goed dat Nederland verantwoordelijkheid neemt voor het leed dat in Indonesië is veroorzaakt. Anderen vinden dat de koning te kort door de bocht ging, omdat het geweld dat de (Nederlands-)Indische bevolking door Indonesische troepen is aangedaan, nu onbesproken blijft. Dit toont opnieuw aan hoe ingewikkelde deze geschiedenis is, en hoeveel perspectieven er zijn. Wil je hier meer over weten? Lees dan bijvoorbeeld dit stuk van Het Parool: <https://www.parool.nl/nieuws/koning-biedt-excuses-aan-voor-nederlands-geweld-in-indonesie~be345c22/>.